

गाउँसभाका आदरणीय अध्यक्षज्यू,

गाउँसभाका सदस्य ज्यूहरु,

१. कोभिड-१९ नामको कोरोना भाइरसबाट सिर्जित विश्वव्यापी महामारीले सिर्जना गरेको चुनौतीपूर्ण परिस्थिति र बन्दाबन्दी बीच आज नेपालको संविधान बमोजिम गठित स्थानीय सरकारको तर्फबाट आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को बजेट यस सम्मानित सभा समक्ष पेश गर्दछु ।
२. सर्वप्रथम, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको उज्यालो युगतर्फ पुर्याउने क्रममा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण महान शहिदहरुप्रति हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्दछु । यस क्षणमा वेपत्ता तथा घाइते योद्धाहरु र उहाँहरुको परिवारजन लगायत आम जनसमुदायमा उहाँहरुको अभूतपूर्व योगदान प्रति हार्दिक सम्मान प्रकट गर्दै नमन गर्न चाहन्छु । यसैबीचमा गाउँसभाले गाउँसभा सदस्य, वडा नं. ३ का वडा अध्यक्ष तथा न्यायिक समितिका सदस्य समेत रहनु भएका जनसेवामा प्रतिबद्ध नेता पुर्न वहादुर खनाललाई गुमाएको छ । उहाँप्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु ।
३. कोभिड-१९ का कारण विश्वभर संकट पैदा हुनुका साथै उल्लेख्य रूपमा जनधनको क्षति भएको छ । नेपालमा संक्रमण फैलन नदिन गरिएको बन्दाबन्दी बीचमा हाम्रो गाउँपालिकामा भारतबाट आएका नागरिकहरुमा संक्रमण देखिन थालेको छ । यस महामारीका कारण स्वदेश तथा विदेशमा जीवन गुमाउनुहुने नेपालीलगायत विश्वभरका नागरिकहरुप्रति श्रद्धान्जली व्यक्त गर्दै शोकाकुल परिवारजनमा समवेदना व्यक्त गर्दछु । यस वरेड गाउँपालिका लगायत नेपालभर र विदेशमा समेत उपचाररत दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरुको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु ।
४. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वय लाई प्रवर्द्धन गर्दै जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी सिंहदरवार गाउँमा आएको अनुभूति जनतालाई दिनुपर्ने अवसर, दायित्व र चुनौती हामी माझ आएको छ ।
५. आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा मैले यो वर्ष सम्म हाँसिल भएका उपलब्धिहरु संस्थागत गर्दै जनप्रतिनिधिमूलक लोकतान्त्रिक पद्धतिबाट नेपाली नागरिकले खोजेको सेवा, चाहेको विकास र परिकल्पना गरेको समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने प्रणालीबाट निर्देशित हुँदै समाजवाद उन्मुख उदीयमान गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गर्न यो बजेट केन्द्रित गरेको छु ।
६. बजेट तर्जुमा गर्दा मैले मूलतः नेपालको संविधान र कानूनहरु, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट वक्तव्य, विनियोजन विधेयक, २०७७ को सिद्धान्त र प्राथमिकता, निर्मित विविध कानूनहरु, गाउँकार्यपालिकाका निर्णयहरु तथा दीगो विकास लक्ष्यलाई मुख्य आधार बनाएको छु । साथै, विभिन्न क्षेत्रका सरोकारवालाबाट प्राप्त हुन आएका महत्वपूर्ण सुझावलाई समेत बजेट निर्माण गर्दा विशेष ध्यान दिएको छु ।
७. स्थानीय सरकारको आन्तरिक स्रोत, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँडलाई मुल आधार मानी यो बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरेको छु । साथै, यस बजेटमा गाउँपालिकाको आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र कर तथा गैर कर राजस्व परिचालन र व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा राखेको छु ।
८. अनुत्पादक तथा अनावश्यक खर्च घटाउने, पुँजीगत बजेटको अंश बढाउने र चालु खर्चमा मितव्ययिता ल्याउने गरी बजेट प्रस्ताव गरेको छु । साथै कार्यक्रमको छनौट, साधन स्रोतको बाँडफाँड र विनियोजनमा देखिने दोहोरोपनलाई न्यूनीकरण गर्न

प्रशासनिक तथा प्राविधिक क्षमता,स्रोत तथा विनियोजनका वीचमा सन्तुलन कायम हुने गरी स्रोत व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था मिलाएकोछु ।

९. समाजवादउन्मुख अर्थतन्त्रको निर्माण,परिपूरक कानुन तर्जुमा,भौतिक पूर्वाधारको निर्माण र व्यवस्थापन, आन्तरिक स्रोतको आधार विस्तार,उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि,आयोजनाको प्राथमिकीकरण,असल शासन प्रवर्द्धन र अन्तरसरकारी समन्वय हाम्रो सरकारको प्रमुख चुनौती रहेका छन् ।

सभाका अध्यक्षज्यू,

सभाका सदस्यज्यूहरू,

१०. अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को बजेटका उद्देश्य तथा प्राथमिकता प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु । बजेटका उद्देश्यहरू निम्न अनुसार रहेका छन् ।

१. कोरोना भाइरस रोगको रोकथाम,नियन्त्रण र उपचारको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु,
२. संकटग्रस्त अर्थतन्त्रलाई चलायमान र गतिशील बनाउनु,
३. जनसहभागिता,उत्तरदायित्व,पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु,
४. लोकतन्त्रका लाभहरूको समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गर्नु,
५. कानुनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणाअनुरूप समाजवादउन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहदेखि नै सुदृढीकरण गर्नु,
६. स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गर्नु,
७. स्थानीय तहमा विधायिकी,कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्नु ।

११. आगामी आर्थिक वर्षको बजेटमा देहायका क्षेत्रमा लगानीलाई उच्च प्राथमिकता दिएको छु ।

१. कोभिड-१९ को महामारीबाट जनताको जीवन रक्षा गरी जनजीवनलाई सुरक्षित र सहज बनाई सुरक्षित राख्न क्वारेन्टिन एवं आइसोलेसन व्यवस्थापन,अत्यावश्यक औषधि,स्वास्थ्य सामग्री एवं उपकरणको उपलब्धता,परिक्षणको दायरा विस्तार र उपचारको व्यवस्था मिलाउने ,
२. सडक तथा पुल (झोलुङ्गे पुल समेत), सिंचाई, भवन तथा शहरी विकास, उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत , सञ्चार क्षेत्रको विकास मार्फत पूर्वाधार विकास गर्ने,
३. कृषि,पर्यटन,उद्योग तथा वाणिज्य,सहकारी,वित्तीय क्षेत्रको विकास मार्फत आर्थिक विकास गर्ने,
४. शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, सँस्कृति प्रवर्द्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण को विकास मार्फत सामाजिक विकास गर्ने,
५. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन गर्ने,
६. शासकीय सक्षमताको विकास गरी सुशासन र सदाचार प्रवर्द्धन गर्ने ।

सभाका अध्यक्ष महोदय,

सभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म चालु आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को आय व्ययको यथार्थ स्थिति प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१२. चालु आर्थिक वर्षमा रु १९ लाख राजस्व परिचालन हुने अनुमान रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षको असार मसान्त सम्म अनुमानित आन्तरिक आयको प्रक्षेपण अनुरूप राजस्व संकलन भै सकेको छ । त्यसैगरी चालु आर्थिक वर्षको जेष्ठ मसान्त सम्म नेपाल सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान बापत रु ३ करोड ६३ लाख र संघीय राजस्व बाँडफाँडबाट रु २ करोड ८४ लाख ३४ हजार सत्तरी रुपैया आय प्राप्त भएको छ । त्यस्तै प्रदेश वित्तिय समानीकरण अनुदानबापत रु ९०

लाख ८५ हजार पाँच सय आय प्राप्त भएको छ । प्रदेश राजस्व बाँडफाँड बाट प्राप्त हुने आय ज्येष्ठ मसान्त सम्म प्राप्त हुन आएको छैन ।

१३. चालु आर्थिक वर्षको नेपाल सरकार,सशर्त अनुदान तर्फ रु ७ करोड २७ लाख ८० हजार रुपैया प्राप्त भएको छ। त्यस्तै सामाजिक सुरक्षा भत्ता बापत रु ५ करोड ४० लाख ८१ हजार रुपैया प्राप्त भएको छ ।

१४. अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँडका अतिरिक्त झोलुङ्गे पुल निर्माण तर्फ रु ४० लाख, स्थानीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम तर्फ रु ७४ लाख ९ हजार पाँच सय, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम तर्फ रु १७ लाख ९३ हजार, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण तर्फ रु ८ लाख २६ हजार, प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम कार्यक्रम तर्फ रु २ लाख ७९ हजार दुई सय तिस रुपैया र गरिव सँग विश्वेश्वर कार्यक्रम तर्फ रु ५ लाख ७५ हजार पाँच सय रुपैयाको सिधै अख्तियारी प्राप्त भएको छ । यस्ता कार्यक्रमको लागि प्राप्त भएको रकमको प्रतिवेदन सिधै नेपाल सरकारमा पठाउने गरी अख्तियारी प्राप्त भएकाले स्थानीय सरकारको बजेट प्रणालीमा समावेश गरिएको छैन ।

१५. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को राजस्व र व्ययको यथार्थ विवरण ,ज्येष्ठ मसान्त सम्मको आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को आय तथा व्यय विवरण तथा संशोधित अनुमान र आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को अनुमानित आयव्ययको विवरण अनुसूचीहरूमा उल्लेख गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय,

सभाका सदस्य ज्यूहरु,

अब म क्षेत्रगत रूपमा आगामी वर्ष २०७७/७८ को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

स्वास्थ्य

१६. कोभिड-१९ को रोकथाम,नियन्त्रण र उपचार एवम् भविष्यमा आउन सक्ने विभिन्न महामारीलाई मध्यनजर गरी स्वास्थ्य प्रणालीलाई सवल र सुदृढ तुल्याउन आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गर्दै स्वास्थ्य क्षेत्रको पूर्वाधार विकास तथा सेवा विस्तारमा जोड दिइनेछ । विपद र त्यसबाट सिर्जित स्वास्थ्य समस्यालाई सम्बोधन गर्न आवश्यक औषधि तथा उपकरणको लागि स्रोत व्यवस्था गरेको छु । उक्त प्रयोजनका लागि कोरोना कोषमा रु ६० लाख विनियोजन गरेको छु ।

१७. कोभिड-१९ ले स्वास्थ्य पूर्वाधारको विकास र विस्तारप्रति हामी सबैलाई गम्भीर बनाएको छ । गुणस्तरीय र सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवामा आम नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्न हुगदीशिर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ शैयाको अस्पतालमा स्तरोन्नति गरी सेवा विस्तार गर्न संघीय सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ । स्वास्थ्य चौकी तथा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईहरूको पूर्वाधार विकास गर्नका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

१८. विकासको साध्य र साधन दुवै नागरिक नै भएकाले सबै नागरिकलाई स्वस्थ बनाई उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्न र सवल मानव पुँजी निर्माण गर्न स्वास्थ्य क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिई बजेट विनियोजन गरेको छु । सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा आम नागरिकको पहुँचमा पुर्याउन सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न आवश्यक पर्ने रु ६७ लाख ९५ हजार बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।

१९. "रोग पालेर होइन, फालेर बाचौ" भन्ने मान्यतालाई सार्थक रूप दिन स्वस्थ नागरिक, स्वस्थ समाज, स्वस्थ जीवन र त्यसका लागि स्वस्थ उत्पादन र स्वस्थ उपभोग गर्ने बानी विकास गर्न सामाजिक जागरण ल्याइनेछ । महिला प्रजनन स्वास्थ्य, सरसफाई तथा उपाध्यक्षसँग सँस्थागत सुत्केरी उपहार कार्यक्रमको लागि रु. १ लाख तीस हजार बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

२०. गाउँपालिका भित्रका स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाबाट प्रदान गर्न तोकिएका आधारभूत स्वास्थ्य सेवा भरपर्दो, सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाउन सामुदायिक औषधि कार्यक्रम तथा बहुक्षेत्रिय पोषण सुधार कार्यक्रमका लागि रु ६ लाख विनियोजन गरेको छु ।

२१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूले गाउँपालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य, सरसफाइ तथा पोषणसम्बन्धी क्षेत्रमा गरेको उल्लेखीय कार्यको उच्च मुल्याङ्कन गर्दै उहाँहरूलाई सेवा प्रति उत्प्रेरित गर्न महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रु. १ लाख ६० हजार बजेटको प्रवन्ध गरेको छु ।

सडक पूर्वाधार

२२. भौगोलिक आवद्धता कायम गर्न, कृषि तथा उद्योग व्यवसायको विकास गर्न, जनजीवन सहज गर्न र उच्च आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्न सघाउ पुग्ने गरी सडक पूर्वाधारका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । गाउँपालिका भित्रका गाउँवस्तीमा सहज आवागमनका लागि सल्यान सुखौरा सडक निर्माणका लागि रु १ करोड बजेट प्रवन्ध मिलाएको छु । दुई वा सो भन्दा बढी ठाउँहरूको दुरीलाई कम गर्न यथाशक्य छिटो झोलुङ्गे पुल निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने नीति लिएको छु ।

२३. गाउँपालिकाको गौरवको योजनाको रूपमा गाउँपालिका रिडरोड निर्माण आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखेको छु । यो गौरवको योजनाको निर्माण कार्य शुरु गर्ने गरी रु ५० लाख विनियोजन गरेको छु ।

खानेपानी

२४. आधारभूत खानेपानी नपुगेको गाउँवस्तीमा खानेपानी पुर्याउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु । एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई समेत अगाडि बढाउने व्यवस्था गरेकोछु ।

ऊर्जा विकास

२५. पेट्रोलियम पदार्थको प्रयोगलाई प्रतिस्थापन गर्न जलविद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जाको उत्पादन र उपभोग बढाउन जोड दिइएको छ । उज्यालो गाउँपालिका बनाउने हाम्रो सरकारको प्रतिवद्धतालाई पूरा गर्न सार्वजनिक, निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्रको सह-लगानीमा ऊर्जाको उत्पादन, वितरण र व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ ।

२६. बरेङ गाउँपालिका, उज्यालो गाउँपालिका घोषणालाई साकार पार्न आगामी आर्थिक वर्षमा राष्ट्रिय प्रशारण लाइन तत्काल पुर्याउन नसकिने तथा हाल सम्म बत्ती बाल्न आधुनिक उर्जाको पहुँच नपुगेका ठाउँ र घरधुरीको यथार्थ विवरणका आधारमा उपयुक्त कार्ययोजना बनाई अगाडि बढिनेछ ।

शहरी विकास

२७. आधुनिक सभ्यताको मानक नै सुविधायुक्त शहर भएको तथा मुलुकको विकासको स्वरूप शहरी पूर्वाधारबाटै प्रतिबिम्बित हुने यथार्थलाई ध्यान दिँदै शहरी विकास तर्फको कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छु । यसका लागि पूर्वाधार सहितको व्यवस्थित

शहर र बस्ती विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्ष नमुनाका रूपमा पूर्वाधार सहितको बस्ती विकास गर्न बरेड बजार बृहत सुधार योजनाका लागि रु ३ करोड ४४ लाख पचास हजार रुपैया बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।

२८. गाउँपालिकाको केन्द्रमा प्रशासनिक भवन निर्माण लगायतका कार्यहरूलाई तिव्रता दिन आवश्यक विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरी नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीमा व्यवस्थापन गर्न रु. २ करोड सम्पूरक कोषको व्यवस्था मिलाएको छु ।

पर्यटन

२९. गाउँपालिका भित्रका ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, धार्मिक, पुरातात्विक र प्राकृतिक सम्पदाहरूको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्द्धन एवं प्रचार प्रसार मार्फत स्थानीय अर्थतन्त्रको महत्वपूर्ण आधारको रूपमा पर्यावरण अनुकूल पर्यटन उद्योगको विकास गर्न पर्यटकलाई अतिथिको रूपमा सम्मान गर्ने अतिथिदेवो भवः अभियानलाई थप प्रभावकारी गराइनेछ ।

३०. उच्च आर्थिक वृद्धि, उत्पादन रोजगारी र आयको वितरणलाई तत्काल टेवा पुर्याउने प्रतिस्पर्धी क्षेत्रको रूपमा सम्भावना बोकेको पर्यटन क्षेत्रको विकासलाई मैले जोड दिएको छु । बरेड गाउँपालिकालाई आकर्षक, मनोरम र साहसिक पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा पहिचान स्थापित गराउने गाउँपालिका भित्रको ऐतिहासिक महत्व, पुरातात्विक वस्तु, कला, साँस्कृतिको संरक्षण तथा पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिका अन्तर्गत पर्ने सत्यवती मन्दिर र कालीलेक सिद्धथान मन्दिरलाई साँस्कृतिक र कौडे डाँडा, भैसीखोला झरना, भित्रिवन देउराली र भातेपोखरालाई पर्यटकीय क्षेत्र लगायतको व्यापक प्रचारप्रसार गरी पर्यटन महोत्सव तथा व्यवस्थापन गर्न समेतका लागि रु ५ लाख विनियोजन गरेको छु । गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय क्षेत्रहरूको विस्तृत योजना प्रतिवेदन तयार गर्न समेत आवश्यक बजेट मिलाएको छु । साथै गाउँपालिका भित्र सञ्चालित होमस्टेको प्रवर्द्धन कार्यक्रम गरिनेछ ।

कृषि, भूमि व्यवस्था, सहकारी र सिंचाइ

३१. नागरिकको खाद्य अधिकार सुरक्षित गर्दै गरिवीको अन्त्य गर्न, ठुलो संख्यामा रहेका कृषक परिवारको आयस्तर बृद्धि गर्न तथा सवल अर्थतन्त्रको निर्माण गर्न कृषिको आधुनिकीकरण, विशिष्टीकरण र व्यवसायीकरण जरुरी छ । यसका लागि **मेरो किसान मेरो अन्नदाता** भन्ने अभियानका साथ उन्नत बीउविजन, मलखादको व्यवस्था तथा सिंचाइको प्रवन्ध गर्दै उन्नत खेती र उच्च मूल्यका बालीको विकास गर्न रु ७२ लाख ४५ हजार बजेटको व्यवस्था गरेकोछु ।

३२. अर्गानिक कृषि उपजको उत्पादन र उपभोग बढाउन विषादी रहित खाद्यान्न उत्पादन र उपभोग गर्ने संस्कृतिको विकास गर्न कृषक तथा उपभोक्तालाई उत्प्रेरित गर्न प्रांगारिक खेती गर्न समेत बजेट विनियोजन गरेको छु ।

३३. "उत्पादन किसानको जिम्मा हो, बजार र मुल्य सरकारको जिम्मा हो" भन्ने नाराका साथ कम्तिमा दुईवटा कृषि उपज संकलन केन्द्र निर्माण गर्न रु १० लाख बजेट विनियोजन गरेको छु । किसानले उत्पादन गरेको कृषि उत्पादनको बजारीकरण उचित मूल्य र खेर जान नदिने नीति अवलम्बन गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

३४. गाउँपालिका भित्र रहेको खेतियोग्य भूमिको एकिकृत विवरण तयार गरी चक्लावन्दी खेती गर्न तथा संघीय सरकारको भूमि- बैंकको स्थापना र संचालन गर्ने नीति अनुरूप भूमि बैंकको स्थापना गर्न र लगानीमा ऋण सहजीकरण गर्नका लागि रु ६ लाख बजेटको व्यवस्था गरेकोछु ।

३५. स्वदेशी श्रम, स्वदेशमै पसिनाको नीतिअनुसार "हात हातमा कृषि सामग्री: गाउँ गाउँमा रोजगारी" अभियानका साथ कोभिड-१९ महामारीको कारण देश भित्रै रोजगारी गुमाएका र विश्वका विभिन्न भागबाट रोजगारी गुमाइ स्वदेश फर्किएका वा फर्कन

चाहने बरेडबासी नागरिकहरूको व्यवस्थित तथ्यांक तयार गरी उनीहरूको रुची र उपयुक्तताको छनौट अद्यावधिक गर्न र कार्यक्रमको तर्जुमा गर्न "कोभिड विशेष कृषि कार्यक्रम" सञ्चालन गर्न रु १० लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

३६. "जहाँ खेती, त्यहाँ सिंचाइ" को नारा सहित विद्यमान सिंचाइ प्रणालीहरूलाई पुनर्स्थापना तथा सुदृढीकरण गर्दै सिंचाइको पहुँच नपुगेका स्थानहरूमा साना सिंचाइ निर्माणको लागि आवश्यक बजेट मिलाएको छु ।

३७. कृषकलाई व्याज अनुदान र सहूलियत कर्जा, कृषि सामग्री, विउ/बेर्ना, कृषि विमा र न्यूनतम समर्थन मूल्यको व्यवस्था गरिनेछ । यस क्षेत्रको विकासको लागि सहकारी, सामुदायिक र निजी फार्मलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

सहकारी

३८. सहकारी क्षेत्रको नियमन र पुँजी परिचालनको माध्यमबाट सहकारी क्षेत्रलाई वित्तिय उत्प्रेरकका रूपमा विकास गरी स्थानीय अर्थतन्त्रको महत्वपूर्ण स्तम्भको रूपमा विकास गर्ने व्यवस्था मिलाएकोछु । गाउँपालिका भित्रका सहकारी संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गर्न एक सहकारी एक उत्पादन कार्यक्रमका लागि रु ५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

वन, वातावरण र विपद व्यवस्थापन

३९. जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी चेतना बढाई भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै वन, वन्यजन्तु, पंक्षी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र दिगो उपयोग सम्बन्धी कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरेको छु ।

४०. प्राकृतिक प्रकोपको मर्मलाई जुधेर हैन, बुझेर काम गरेमा मात्र विपदको नियन्त्रण तथा न्यूनीकरणमा ठूलो सहयोग पुग्ने हुँदा यसका लागि छुट्टै विपद व्यवस्थापन कोषमा रु १० लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

शिक्षा, युवा, खेलकुद तथा प्रविधि

४१. कोभिड-१९ को कारणले विद्यार्थीहरूको पठनपाठनमा पर्न गएको प्रभावलाई ध्यानमा राखी रेडियो, टेलिभिजन, अनलाइन तथा अफलाइनको माध्यमबाट सिकाइ सहजीकरणका लागि सामग्री उत्पादन तथा प्रशारण गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।

४२. आगामी आर्थिक वर्षको बजेट विनियोजन गर्दा मैले सामाजिक रुपान्तरण र आर्थिक विकासको आधारशिला रहेको शिक्षाको विकासमा सर्वोपरी जोड दिएको छु । शिक्षालाई प्राविधिक, व्यवसायिक तथा रोजगारमूलक बनाउँदै सक्षम, नैतिक एवं राष्ट्रिय हितप्रति समर्पित जनशक्ति निर्माण गर्न सर्वोदय भावि र पुरुषोदय भाविलाई विशेष अनुदानको लागि बजेट मिलाएको छु ।

४३. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । सामुदायिक विद्यालयमा शैक्षिक सुशासन कायम गर्न "गाउँपालिका अध्यक्ष शैक्षिक सुधार कार्यक्रमका" लागि रु १० लाख बजेट विनियोजन गरेको छु । विद्यालयको शैक्षिक तथा पूर्वाधार विकास योजनाका लागि रु १ करोड ३७ लाख ८७ हजार बजेट विनियोजन गरेको छु । सार्वजनिक विद्यालयहरू विपद्को बेलाका जनआश्रयस्थल बन्ने गरेको यथार्थतालाई मनन गरी पूर्वाधारमा सुधार गरिनेछ ।

४४. आगामी आर्थिक वर्ष मा अन्तर-माध्यमिक विद्यालय राष्ट्रपति रनिडशिल्ड प्रतियोगिता मा १ लाख संचालन, आधारभूत तहको परीक्षा सञ्चालन, अनुगमन तथा व्यवस्थापन समेतका लागि रु ४ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु । साथै प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ता र सामुदायिक विद्यालयहरूमा कार्यरत कार्यालय सहयोगीहरूमा राष्ट्रसेवा प्रति उत्प्रेरित गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

४५. विपन्न विद्यार्थी शैक्षिक सामग्री वितरण, लोकसेवा तयारी कक्षा संचालन तथा विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान कार्यक्रमका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन गरेको छु । विद्यालयमा खुद भर्नादर,टिकाउदर तथा लैंगिक सुचकमा उल्लेखनीय सुधार गर्न विद्यालय सुधार योजना तथा गाउँ शिक्षा सुधार योजना निर्माण गर्न समेतका लागि रु. ९१ लाख ७० हजार बजेट विनियोजन गरेको छु ।
४६. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न विद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारी दरवन्दी, विद्यार्थी संख्या समेतलाई आधार लिई प्राथमिक विद्यालयलाई हाम्रो सरकारले नयाँ अभ्यासका रूपमा गाउँपालिका शिक्षकको व्यवस्था गर्न आवश्यक बजेट रु १२ लाख ५० हजार बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
४७. सूचना,संचार र प्रविधिको विकास मार्फत विधुतीय शासनको दिशामा अगाडि बढ्न आवश्यक पर्ने बजेटको प्रवन्ध गरेको छु । गाउँपालिकाका नै फ्रि वाईफाईयुक्त गराउन नमुनाका रूपमा कार्यान्वयन गर्न बरेङ बजारमा वाईफाई जडान गर्न योजनाका लागि रु ५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।
४८. सुशासनका लागि संचारको महत्वप्रति गाउँपालिका सचेत छ । गाउँपालिकाबाट सम्पादन भएका कार्यहरू आम नागरिक समक्ष पुर्याउन रेडियो कार्यक्रम सञ्चालनका लागि रकम विनियोजन गरेको छु । पत्रकारसम्बद्ध संस्थाहरूको सुदृढीकरणमा जोड दिनुका साथै गाउँपालिका र जिल्ला भित्र कार्यरत उत्कृष्ट संचार माध्यम र संचारकर्मीलाई सम्मान गरिनेछ । सामुदायिक विहानी रेडियोको संस्थागत क्षमता विकासका लागि रु ३ लाख बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।

सामाजिक संरक्षण र नागरिक संरक्षण

४९. आर्थिक र सामाजिक रूपमा जोखिममा रहेका नागरिकलाई सुरक्षा प्रदान गर्न तथा सभ्य र लोककल्याणकारी शासन व्यवस्था मार्फत मर्यादित जीवन र सुरक्षित भविष्यका लागि सामाजिक सुरक्षा आवश्यक भएकाले यसलाई स्थानीय सरकारले समेत विशेष चासोका साथ लिनेछ ।
५०. आधारभूत सामाजिक संरक्षणका सेवा सुविधाहरूमा सबै नागरिकहरूको पहुँचबाट सबल समाज निर्माण गर्न सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाईरहेका विपन्न नागरिकलाई सम्मान तथा वस्तुगत सहायता वितरण, सुकुम्वासी व्यवस्थापन लगायतका कार्यक्रम संचालन गरी हाम्रो सरकारको जनतामाझ वलियो उपस्थिति देखाउन नमुनाका रूपमा "गाउँपालिका अध्यक्ष सामाजिक संरक्षण,सुरक्षा तथा वचाउ /SSP" कार्यक्रमका लागि रु ७ लाख विनियोजन गरेको छु ।
५१. गाउँपालिकामा जेष्ठ नागरिकहरूको अनुहारमा मुस्कान छर्ने सोच सहित "उमेर सत्तरी कार्यक्रम" संचालन गर्न र बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा जेष्ठ नागरिकका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न लक्षित वर्ग उत्थान कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु ५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

संस्कृति

५२. स्वस्थ र सभ्य संस्कृतिको विकास गरी समाजिक सु-सम्बन्धमा आधारित समाजको निर्माण गर्न धर्म, संस्कृति, संस्कार, प्रथा, परम्परा, प्रचलन वा अन्य कुनै पनि आधारमा हुने सबै प्रकारका विभेद, शोषण र अन्यायको अन्त्य गरी सभ्य र समतामूलक समाजको निर्माण गरिनेछ ।
५३. गाउँपालिका भित्र रहेका प्राचीनकला,साहित्य र संस्कृति विशिष्ट पहिचानका रूपमा रहेका छन । यसर्थ सामाजिक र सांस्कृतिक रूपले हाम्रो समाज जीवित संग्रहालय हो । त्यसैले संस्कृतिको साझा सुन्दर फुलवारीको रूपमा रहेको हाम्रो समाजको तस्विर झल्काउन र अन्तर संस्कृतिको सम्मान गर्न गाउँपालिका केन्द्रमा सांस्कृतिक संग्राहालय स्थापना गरिनेछ । जहाँ बाट सबैभाषी, धर्म, भूगोल र जनजातिका मानिसले आफ्नोपन र सहायताको अनुभूति समेत गर्न सक्नेछन ।

५४. आफ्नो नागरिकताको राज्य वा भूमि भन्दा अर्को राज्य तथा भूमिमा आश्रय खोज्ने हाम्रो नेपाली संस्कृति र प्रवृत्तिलाई अन्त्य गर्न एकिकृत वस्ती विकासको अवधारणा लिइनेछ ।

सुशासन र सार्वजनिक सेवा प्रवाह

५५. शासकीय स्वच्छता र सुशासन प्रवर्द्धनलाई प्राथमिकतामा राखी सबै क्षेत्रमा सदाचार पद्धति अवलम्बन गरिनेछ ।

५६. सार्वजनिक प्रशासनको कार्य संस्कृतिमा आमूल परिवर्तन गरी संघीय शासन प्रणाली अनुरूपको सोच र कार्य शैलीको विकास गरिनेछ । सार्वजनिक पदाधिकारीहरूको जवाफदेहिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

५७. कोभिड-१९ को संक्रमण जोखिमको विद्यमान अवस्थामा कार्यस्थलमा खटिने स्वास्थ्यकर्मी लगायत सबै राष्ट्रसेवकको योगदानको उच्च मूल्यांकन गरी कोरोना रोकथाम र उपचारको लागि अग्रपंक्तिमा रही काम गर्ने राष्ट्रसेवकहरूलाई प्रोत्साहन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु ।

५८. आगामी आर्थिक वर्षको लागि अस्थायी, करार लगायत गाउँपालिकामा कार्यरत सबै राष्ट्रसेवकहरूको रु १ लाख सम्मको निःशुल्क कोरोना उपचार बीमा गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

५९. कर्मचारी तथा शिक्षकहरूको गाउँपालिका भित्र सरुवा,पुरस्कार,सजाय,वृत्ति विकास र क्षमता अभिवृद्धिको अवसरलाई कार्यसम्पादनमा आधारित बनाइनेछ ।

६०. आगामी आर्थिक वर्षबाट कार्यान्वयनमा आउने गरी कर्मचारी कल्याण कोष स्थापना गरी बजेटको सुनिश्चितता गर्दै लगिनेछ । आगामी आर्थिक वर्षका लागि कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कारका र कर्मचारी कल्याण कोषका लागि बजेट विनियोजन गरेको छु ।

६१. आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि बजेट तयारी, लेखाडकन लेखांकन तथा प्रतिवेदन जस्ता कार्य स्थानीय संञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली **SUTRA** शुत्रको पूर्णरूपमा लागू गरी हाम्रो सरकारको आर्थिक कार्यप्रणाली र प्रशासनिक कामकारवाहीमा सुशासन कायम गरिनेछ ।

६२. कोभिड-१९ को कारणले राजस्व र अन्य स्रोतमा परेको चापको कारणले सीमित स्रोतको उच्चतम र मितव्ययी तवरले उपयोग गर्नुपर्ने भएको छ । यस सन्दर्भमा अनावश्यक प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण,अत्यावश्यक बाहेकका तालिम गोष्ठी,बैठक भत्ता र बैठकमा प्रयोग हुने खाजा वा खाना जस्ता विषयहरूको खर्च न्यूनीकरण गरी सार्वजनिक खर्चलाई व्यवस्थित र मितव्ययी बनाउने नीति लिइनेछ ।

६३. बजेट सरकारको वार्षिक नीति मात्र होइन जनताको आशा र भरोसाको दस्तावेज पनि हो । स्रोत व्यवस्थापन र यसमा हुने खर्चको माग आफैमा चुनौतीपूर्ण विषय पनि हो । यो जटिल परिस्थितिमा तयार हुने बजेटमा अंकित विनियोजनको अंकलाई विवेकपूर्ण र औचित्यपूर्ण बनाउने दायित्व हामी सबैको हो । एक ठाउँमा हुने अध्याधिक माग वा खर्च नगर्ने प्रवृत्तिले अर्को अत्यावश्यक क्षेत्र स्रोतको अभावले ग्रस्त हुन जान्छ । यी विषयमा सबैबाट थप सहयोगको अपेक्षा गरेको छु ।

६४. आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा विभिन्न विषय क्षेत्रगत आर्थिक,सामाजिक,पूर्वाधार,वन,वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन,सुशासन तथा संस्थागत विकासमा अनुमानित विनियोजन भएको बजेट अनुसूचीमा समावेश गरेको छु ।

सभाका अध्यक्ष महोदय,

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म बजेटमा उल्लिखित क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने बजेट विनियोजन र स्रोत अनुमान प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

६५. आगामी आर्थिक वर्षका नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न जम्मा रु ३४ करोड ९८ लाख ७० हजार रुपैया खर्च हुने अनुमान गरेकोछु । कुल विनियोजन मध्ये चालुतर्फ रु २० करोड ५ लाख ९० हजार अर्थात् ५७.३३ प्रतिशत र पुँजीगततर्फ रु १४ करोड ९२ लाख ८० हजार अर्थात् ४२.६७ प्रतिशत रहेको छ ।
६६. आगामी आर्थिक वर्षको व्यय अनुमानको विवरण (उपशिर्षकगत तथा खर्च शीर्षकगत समेत) गाउँपालिकाको विनियोजन विधेयक,२०७६ संगै पेश गरेको छु । त्यस विवरणमा पदाधिकारी र कर्मचारी तलव भत्ता,पानी तथा विजुली महसुल,घर भाडा,करार सेवा शुल्क,सर्वे कार्यक्रम खर्च,औषधि व्यवस्थापन खर्च,राहत उद्धार खर्च, शैक्षिक संस्थालाई अनुदान जस्ता प्रशासनिक प्रकृतिका चालु खर्चको लागि चालु खर्च शिर्षकमा रु ४ करोड ५ लाख ६० हजार रुपैया विनियोजन गरिएको छ जुन कुल बजेटको ११.५७ प्रतिशत हुन आउँछ । आगामी वर्षको बजेटमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता समावेश गरिएको छैन ।
६७. आगामी आर्थिक वर्षका लागि अनुमान गरिएको खर्च व्यहोर्ने स्रोतमध्ये नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान रु ७ करोड ५६ लाख,संघीय विभाज्य कोषबाट प्राप्त हुने राजश्व बाँडफाँड रु ५ करोड ५५ लाख ९८ हजार १३ सय ,सशर्त अनुदान रु १५ करोड ३८ लाख, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान रु १ करोड २० लाख १२ हजार, प्रदेश राजश्व बाँडफाँड रु २२ लाख ३९ हजार, आन्तरिक राजस्वबाट प्राप्त हुने रु २० लाख, नेपाल सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान रु १ करोड ७२ लाख, नेपाल सरकार बाट प्राप्त हुने विशेष अनुदान रु १ करोड २० लाख, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने सशर्त अनुदान रु ४० लाख र समपुरक अनुदान रु. ५० लाख व्यहोर्दा रु १ करोड ३ लाख ५५ हजार ८ सय ७० न्यून हुनेछ । सो न्यून पूर्ति गर्न चालु आर्थिक वर्षको असार मसान्तसम्म खर्च भई बाँकी रहने अनुमानित नगद मौज्जात १ करोड ३ लाख ५५ हजार ८ सय ७० उपयोग गरिनेछ ।

सभाका अध्यक्ष महोदय,

सभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को लागि राजस्वका नीति प्रस्तुत गर्न चाहन्छु,

६८. स्थानीय सरकारको क्षेत्रभित्रका करको आधार फराकिलो पाउँदै आन्तरिक राजस्व वृद्धि गर्न कर तथा गैरकर राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने नीति लिएकोछु ।
६९. कर तथा गैरकर राजस्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन कानुनी तथा संस्थागत सुधार गरिनेछ । कर तथा गैरकरका दरलाई प्रगतिशील बनाई राजस्व परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।
७०. आर्थिक रूपले विपन्न,अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका नागरिक मैत्री कर प्रणाली विकसित गरिनेछ ।
७१. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका फरक क्षमता भएकाहरुको परिचयपत्र सम्बन्धी,आर्थिक रूपमा विपन्नहरुको निशुल्क उपचार सम्बन्धी तथा प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी सिफारिश दस्तुर छुट गरिनेछ ।
७२. जन्म, मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी ऐन,२०३३ बमोजिम नै बढीमा रु ५० सेवा शुल्क लिने व्यवस्था मिलाएको छु ।
७३. रोडा, दुङ्गा, गिटी, बालुवा, चुनदुङ्गा लगायतका दहत्तर, बहत्तर शुल्क,विज्ञापन कर र मनोरञ्जन कर स्थानीय तहबाट संकलन गरी ग-४-२ बाँडफाँड खातामा जम्मा गरी ६० प्रतिशत स्थानीय तहमा राखी ४० प्रतिशत प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा हुने

कानुनी व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । रोडा,ढुङ्गा,गिटी,बालुवा,चुनढुङ्गा लगायतका दहत्तर बहत्तर शुल्क,विज्ञापन कर र मनोरञ्जन कर आदिको दर तथा दायरा विज्ञ समूहबाट अध्ययन गराई राजस्व संकलनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

७४. गाउँपालिका भित्रका व्यापारिक र व्यावसायिक प्रकृतिका मनोरञ्जनका महोत्सव,उत्सव तथा मेला आदिमा मनोरञ्जन गरेको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

७५. गाउँपालिका भित्रमा घर नक्सा पास प्रक्रियालाई वि.सं.२०७७ साल श्रावण १ देखि लागू गरिनेछ ।

७६. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार,व्यवसाय वा सेवामा पुँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसाय दर्ता गर्न प्रोत्साहित गरी व्यवसाय गरेको दायरामा लिइनेछ ।

७७. कर सम्बन्धी प्रस्ताव आर्थिक विधेयक,२०७६ यसै साथ प्रस्तुत गरेको छु । कर सम्बन्धी प्रस्ताव सम्वत २०७७ साल साउन १ गतेबाट लागू हुने व्यवस्था मिलाएकोछु ।

सभाका अध्यक्ष महोदय,

सभाका सदस्यज्यहरु,

७८. अन्त्यमा,कोभिड-१९ महामारी विरुद्धको हाम्रो संघर्ष पूर्णत कहिले अन्त्य हुन्छ भन्ने कुरा अहिले नै एकिन गर्न कठिन छ । तर,हामी सबैको सामुहिक प्रयासबाट यसलाई छोटो समयमा नै नियन्त्रण गर्न सफल हुने विश्वास मैले लिएको छु । जीवन रहे सुख र खुसी पुनःस्थापित गर्न सकिन्छ । समृद्धिको यात्रालाई पुनःजोड्न र गतिशील बनाउन सकिन्छ । यतिवेला हामी सबैको ध्यान कोभिड-१९ का विरुद्धको संघर्षमा केन्द्रित छ । कोभिड-१९ महामारीका कारणले उत्पन्न हुनसक्ने खाद्य संकट आउन नदिन,रोजगारी गुमाउन पुगेकाहरुको जीविकोपार्जनको आधार तयार गर्न तथा रोग नियन्त्रणसंगै अर्थतन्त्रलाई गतिशील बनाउने उद्देश्यअनुरूप नै यो बजेट,योजना तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिएको छ ।

७९. यो बजेटको कार्यान्वयनमा नागरिक सहभागितालाई नागरिकको अधिकारको रूपमा स्थापित गरी स्वशासन र जनताद्वारा शासनको चरितार्थ गरी जनताप्रति पूर्ण जिम्मेवारपूर्वक भूमिका निर्वाह गर्ने कार्यमा हाम्रो सरकार पूर्ण प्रतिवद्ध छ ।

८०. यो बजेट तर्जुमाका लागि मार्गदर्शन गर्नुहुने गाउँपालिका अध्यक्ष,गाउँसभाका सदस्यहरु,विभिन्न राजनीतिक दल,राष्ट्रसेवक कर्मचारी,निजी क्षेत्र,सहकारी क्षेत्र र नागरिक समाजका व्यक्तित्वहरु तथा पत्रकार जगतबाट प्राप्त सुझाव,सहयोग र सल्लाहप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

८१. अन्त्यमा,समृद्ध गाउँपालिका निर्माण गर्ने अभिभारा र कोभिड १९ ले सिर्जना गरेको चुनौतीहरु बीच आएको यो बजेटको सफल कार्यान्वयनमा विगतमा जस्तै सबै पक्षको अपनत्व र पूर्ण सहयोग प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु । साथै,मुलुक भित्र र बाहिर रहनु भएका सबै नेपालीलाई “समृद्ध बरेड,सुखी बरेडवासी” निर्माणको हाम्रो सरकारको महान यात्रामा सहभागी हुन आब्हान गर्दछु ।

धन्यवाद!

डिल कुमारी पुन

बरेड गाउँपालिका